

مخبر

مخبر

مخبر

آن روزی که خبر آمد که قتل شده است
 ملک ملک و ملک ملک و ملک ملک
 و ملک ملک و ملک ملک و ملک ملک
 آن خلد و ده اسم اعظم
 یکی که در میان
 آن خلد و ده اسم اعظم
 یکی که در میان
 آن خلد و ده اسم اعظم
 یکی که در میان

فیثانی ۲۰ غروشد

آندولو مجموعه‌سی

کزییده بر هپت قلب طرفدن نشر ایدیلن بو قیمتدار مجموعه‌ی صنعت و عرفان علاقه‌دارلرینه
توصیه ایدرز .

سبیل‌الرشاد مجموعه‌سی

دینی و اخلاق مقاله‌لی محتوی اولان بو قیمتلی مجموعه‌ی قارئلریمزه توصیه ایدرز .

یکی قافضایا

آذربایجان قومشومزک صیبی ناشر افکاریدر قیمتلی مقاله‌لره انتشار ایتمکده‌در توصیه ایدرز .

عارف عمومی مجموعه‌سی

مقاهه‌دین عسکریه جیمینک ناشر افکاری اولان بو کزییده مجموعه بلخامه شایان مطالعه‌در .

ملی مجموعه

کیندیکه اثر ترق و تکامل کوسدن بو کزییده مجموعه‌ی توصیه ایدرز .

جمال اوغلنده : امنیت مندی بی یاننده‌کی

ایشین طیبی
محمد خدادوردی

یکی معاینه خانہ‌سی : استانبولده سلطان محمود تربہ‌سی جوارنده

آدرس : بک اوغلی سوریه چارشوسنده (۱۴) نومروده « بحراب مجموعه‌سی . مخبرات و آینه
قیدی ایچون دوغریدن مذکور آدرس مراجعت ایدله‌سی رجا اولونور .
مجموعه‌ک منک اشتراک بدل ۲۴۰ آلی آلی ۱۲۰ ممالک اجنیه ایچون ۳۰۰ غروشد .

نجى بکله مکدن يورغون دوشن زائرلر آرتق معبدى ترک ايتمشلردى. اونلر ملاقى اولديغى
 زمان بررؤيا ايچنده کي ايدم. آرابه يوله قويولديغى زمان آرتق هيچ برشيتك سيله ميه جکى
 برخاطره يي برابرمده کوتورمکده اولديغى حس ايدىوردم.
 بوغداى وبقله تارلالرنده ساقيله لر شاکی نغمه لريه دونمکده ايديلر، جوارده کي کويلرک
 پورتقال آفاجلري کيجه سیرانمزي رايحه لريه تعطير ايدىيور ديگر طرفدن عه مان بشریتک
 بلا انقطاع ساحلره دوکولن امواجنى بيکترجه سنه لردنبري لايتهير نظرلريه تماشا ايتمش
 اولان ديوجته هياکل مؤبده بزمده کچوب کيتمه مزه باقيورلردى.

تب ٤ نيسان ١٩٢٠ قديره صهيى

دینی ادبیات

مسلمانلغک دینی ادبیاتده کي زنکینلکی شایان حیرتدر.
 قرآنک سحر بیان وجاذبه بلاغتندن چول بدویلری آز بر زمانده ناصیل مدنی
 جاهلری عالم، اردولری مظفر، وپت پرستلری مسلم اولدیلر سه شاعرلری ده کندى عالمرنده
 اویله اینجه لوب یوکسه لهرک، جهانهمثلی کلمه مش اولان عرفان محمدیدن عشق الهی پی حساسیتلری
 درجه سنده دویارق باشقه برلسان ایله تکلم ایتمشلردر.
 بونک حقیقی (لیدن اسود) ک نزول قرآندن اول کعبه یه آصیلان:

الا کل شیئی ما خلا الله باطل
 وکل نعیم لاحاله زائل

دیهه باشلايان قصیده سی قارشيسنه امر نبوی ایله تعلیق ایدیلن «سوره علق» ک (لید) ی
 حیران وهان ایمانه دوشرو شتایان قيلمسیله ظاهر اولیور. الوهیتک «اقراء باسم ربک»
 امرندن درحال تیره ين ایلک شاعر یوره کي، اوبختیار (لید) ک هیجانی قلبی اولسه کر کدره
 قرآن، هر آیتده براعجاز وعظمت، هر فقره سیله بر حقیقت ورحمت تلقین ایتدکجه
 فضیلت دیله ين یوره کار چارپیور، بیایکی آرایان عقللر نشه لیور، معنوی یوقسوللق دویان
 وجدانلر نور صرفانه دوشرو قاناد آچیوردی. نوعی، صرف کندى ذاته منحصر جوهر
 مجرد اولان بلاغت قرآن، اک مونس ومعلوم کله لره بلغای زمانی شاشیرتمقله قالمایور،

اونلره پك طبیعی برچوق حکمت و برذوق فلسفی تلقین ائده رکن بشریتك نه قدر یو کسهك وده زین دویغولری وارسه اونلره اولای بر او یانیقلق کلئور، وکیت کیده آتشی برحس و نورلی برانظر وحق کوزیاشلی برهیجان ایله - آسمانی عشقلر ایچون - داستانلر سویله تیوردی - خالق کندی لسانندن دیکلرکن غشی اولان هر شعور، اوکریسی غیک خطیب کاملی اولان رسالتیناهك عرفانده کی جاذب کوزه لاکلری، صوڪ درجه ده صاف و براق روحی، انسانلق ذوقنی الکصیمی برأل ایله اوقشایان شادوم معصوم حسلری قابنه ایچیردکجه یو کسه لیور، یرلری کوکلری باشق، تورلو کور یوردی. اولجه، کوزه لاکلری، طبیعی منظره لری، قهرمانلقلری، عشقك هجران و خسرانیفی تصویرده کی استعاره و تشبیهلر، بو دفعه اعجاز قرآن ایله ده کیشدی. کتاب اللهك معاملات و احکام تشریعیه جهتلری موضوع بحث ایدلمیه رك یالکز اسلوب و فصاحتی یعنی طرز بیانی باشلی باشینه نه قدر بویوک برانقلاب سریع یاپدی ایسه، مغنویاتی احیا ایدمن فکری و حسی مکارمی ده ادبیاتی بوس بوتون ده کیشدیره رك اوننی باشق و چوق کنیش جهانلره، و او وقته قدر انسانلرک او قدر واضح و عیان کوره. مدکلری برنوره دوغرو کوتوردی. او جهانلرده اولجه بیلمدکلری بر نهایتسزلك، عرشلر، فردوسلر، کوثرلر؛ خلاصه تصویر ایدلمه مین غیرمتناهی عظمتلر، و الهی سرلر، شعوری حیران ایدمن قدرتلرله دولو مدهش بر نظام عالم، و بر آهنگ عوالم منکشف اولدی. قرآن کریمدن بوتون بونلرک او وقته قدر هیچ ایشیدلمه مش توصیفلری ایشیدیلدی. بونلردن یالکیز دینی بر ادبیات ده کیل، برچوق عالمر، و حقایق علمییه مستند مستقل بر فلسفه و بر مدنیت چیققدن صوکر عظیم بر ثروت ادبییه و یو کسهك بر اصالت حسیه نك ظهوری قدر طبیعی برشی اولامازدی.

واقعا، باشق کتابی دینلرک ده بدیی وادی حسلرله تصور و تصویر ایدلمش الهیلری و دعالری واردر. موسا و عیسا دینلرینک انبیا و اعزیه به متعلق اثرلری یوق ده کیلدر. انجیل ایچون جنت و جهنم، ملک و شیطان واردر. یرلرک، کوکلرک خالقنه اونلرده البته پرستش ایتدیلر. فقط، هر علاقه دن مجرد و مصفا بر عشق الهی دویمق و بر نور پیغمبری کورمکدن اوزاق قالدیلر. بو اوزاقلق نسبتده سطحی اولدیلر.

دین عیسایک، اخلاف طرفدن بالآخره موضوعاتی نتیجه سی، رسم و موسیقی به خدمت ایتدیکی کورولمشسه ده بونلرک حمد و ثنا ایله استدعای رحمت یولنده کی علاقه دینییه سی،

بزم محبت و حرمت دولو و عشق سعادتنه منتهی بدیعاً تمزله - بالخاصه کیفیتجه - هیچ بر نسبت و مقایسه قبول ایدم.

مسلمان دینی ادبیاتی ، دائماً تازه و صیجاق بر روح ایله یاشایان و قونوشان ، دیری و عصر لرله برابر معمر بر لسانک بوتون زنکینلک لرینی طاشیمقدده در. بونی ایکینجی درجه یه بیراقق شرطیله دییه حکم که حضرت موسا و جناب عیسانک امتلری اونلره حقیقی صداقله حربوط قالامیه رقی و بویاکی نبی ذیشانک حسیات و معنویاتی الهی بر عشقه ایصال ایدمیه رک ضیاعه اوغرا تمش لر ؛ و نهایتده خرافه و تحریفله محاط قالارق دینی حسلردن صمیمی بر رابطه ادبیه وجوده کیرمه مشلردر . اسلامک اساسنده ایسه قرآنک اعجازی و پیغمبرلک عفت و حیا سنک بوتون محاسنیه یوره کلری جاذب اولان « محمد » ده کی کمال عرفانیه صوک درجه ده دقت ایدلمش ؛ و بوندن دولاییدر که دینی ادبیاتمز باطنی و الهی دوشونجه لری باشقه بر لسان عشق ، باشقه بر تهلیل روح ایله ترنم ایتمشدر .

دیگر جهتدن نصرانیتده آسمانی بر قدرت بلاغتله دینک کلمات غایه لرینی ، انسانه یوکسک بحر انلر و کوزمل هیجانلر ویره رک تلقین ایدن مسلسل و دواملی بر وعظ حکمت دوری بزمکی کی اولندن نهایتته قدر پارلاق و باطله قارشی قهار شکله تجلی ایتمه دی .

*
* *

بوراده مسلمان عرب ادبیاتنک حر و حار عشقلرله دولو هیجانلرندن ، خالق حسی عبودیتلرله تعظیم ایدن شانلی قصیده لری و ساهه بان عرفانی اولدقلری نبی کریم حقنده کی صمیمی اولدینی قدر محترم منظومه لرندن سوزه کیریشه جک ده کیلم . بونی عجز مندن دولایی ارباب کرامنه بیراقیورم . اسلامیتک تا هند و چینه انتشاریله شام و عمان ، عراق و ایرانه ایثار ایتدیکی غنای معنا و سامان عرفانک او دیارلرده یتشه ن ادبا و ادبیاتی ده یته متخصصلرینه ترک ، و تدقیقی اونلردن نیاز ایدیورم .

بوراده کاغد اوزرینه چیزمک جرأتنده بولوندیغم « دینی ادبیات » مزک عمومی چیزکیلرنده ، کچنکی و دونکی تورک ادبیاتمزک لسان و مدنیت اعتباریله مولد و منبئی اولان عرب و عجم امثال و محثلرینی بیراقه رقی ، کندی شاعر و ادیبلر مزدن بعضیلرینک کندی لسانمزله بنا ایتدکلری آثار اوزرینه نظر دقتی جلب ایتمک ایسته دم . بو، معظم اولدینی درجه ایجه قسم ادبیده تورک شاعرلرینک کوستردیکی اخلاص ، بزم و قتیه عرفان

ومکارجه مهم بر ذوق روحانی کتیرمش ، حسـلـرک بشـری نقصـانـلـریـنـی تکـاملـه دوغـرو کوتورمکده نازک اولدیغی قدر رنگین شعله‌لر آرقه‌سندن یورومشدر .

عرفان محمدی بی بزم بی پایان کوزدلاکلی ، دائماً رأفت و رحمتله متبسم ، مغنوی بر سیاهی حقیقتک قلبی تلطیف ایدن قوت روحیه آکلاتمق ایسته‌ین شاعرلریمز چوق قیمتلی یازیلر بیراقشلردر . هپ مسلمان شاعرلر کبی بونلرده اک زیاده تصوفدن خس ایدهرک بو طرز ایله الله تعظیم و رفع مناجات ایلدیلر . الهی عشق واستغراقلری اهل باطن لسانیه ده سربست ، ده سرائرنا ، ودها عاشقانه بر یولده افشا ایتدیلر . نامتناهیله کیده‌ن عوالم حسیه ایزلری عیلمدن زیاده مغنوی اصطفای عرفان چراغینک دالالتده بولدیلر . او یولده ، قیود ماده و ظاهریه‌دن آزاده سر بر حریت حیرتله جانان وجدانی آرارکن الهیاتک ده‌رینلک‌لرینه دوغرو کیتدیلر ، یاخود کوتورولدیلر . انسان روحینه خاص اولان عشقک غیبی ماجرالری تصویر ایدهرکن شکران و شکوالری اونلره بویوک بر ذوق تسلی ویردی . هیجانلری افاده ایده بیلدکلی وقت روحی دوشوندورن جاذب دویغولر وچوق کوزهل تعبیرلرله مغنویاتک اینجه‌لمه‌سینه ، رحم و شفقت واسلامه مخصوص تربیه ادبیه‌نک بالنسبه یاییلمسینه خدمت ایتدیلر . بئلکه ، قابالغه ، قاتیلغه ، احراصاته قارشى الك کوزهل دوا اولان بونوع ادبیاتک روح اینجه‌لکینی ایلری کوتورمکده کی قدرتی اساساً اک زیاده حقیقی محمدیلرده کورولمک اقتضا ایدیوردی .

دینی ادبیات هر عصرده ماده و هیمنی حسله قارشى ، انسانیتک معنای حقیقیسیله ، مجادله ایتمشدر . بو ، دویغو و وجدان مجاهده‌سینک حماسه و شهامت تصویرلری ، فضیلت و ارشاد درسلی اولان اثرلر - قیمتلرینه کوره - آلهیات و فلسفه صوفیه تعلیمنه یارادیلر . بونلر اوزون دورلرده بر اعتنای قلبی ایله او قوندلر .

*
* *

صدددن چیقمش اولماییم .

بزم دینی ادبیاتمز ، کتبخانه صرفانمز بو کون مهمل و متروک قالان مهم بر قسمی تصویر ایدره . فقط هر نه حالده اولورسه اولسون ادبیاتمز محمدیلره خاص وچوق قیمتلی بر ثروت مخلصیه اولاراق یاشایورلر . « پیه‌رلوتی » نک « حافظ شیرازی حقنده » زمان اونک اوزرینه هیچ کول آتامادی ... « دیدیکی کبی تورکک بر « فضولی » سی ، بر

« غالب دده » سه ده شاه اثرلرینک غبار نسیان آلتنده قالاچغندن هیچ اندیشه ایتمزله .
 فرنکلرده بوقادار زنکین و زنکین آثار اولسهیدی ، اونلری بیلم ناصیل باغیرلرینه
 باصارلر و فکرلرینه اچیریلردی . اونلرک اسلام مخلصات ادبیه سندن بالخاصه موضوع
 بحثمز اولان دینی و تصوفی آثار یاننده ، اخلاقیات و تربیه ادبیه یه تعلق ایدن بالنسبه
 بسیط دعالر و حکایه لری شه سز سطحی قالدیغندن اولمالی که زمانزده چوق آرتمش اولان
 معنویات تحریسی مراقی ، اونلری « کوته » نک صوک نفسنده اللهه « براز نور ! » دبییه
 رفع ایتدیکی نیازینی تعقیب ایتدیرور . اونلرک صرف فلسفی ، و دین ایله صرفادن آیری
 تجارب علمیه یه مستند آثاری طبیعی بو بسیط و سطحی تعیرلری ایله علاقه دار ده کیلدرلر .
 یوقاریدنبری آکلاشیلدینی کبی ، بزم بوراده دقتله تعقیب ایتدیکمز حدود صرف اخلاق
 الهیه و جناب « محمد » ک حسیات و عرفانیله محصور بر جهان دیگرک شعرده کی حدلریدر . و طبیعی
 حسیات دینییه اعتباریله - شیعی افراطلر مستثنا اولق اوزره - عرب و عجمک کی ده بویله دره .
 بز تورکلر ، دینی ناصیل عرب فاتحلرینک سسلرنندن آلدقسه اونلک ادبیاتی ده طبیعی ایملک
 دفعه اودیلدن او قودوق . (شوقدرکه عرب دینی ادبیاتی بزمکنندن چوق و جدأ فیضلیدر .)
 اسلام آثارینک بودینی ادبیات قسمنده کی زنکینلکنه اوچنچی درجه ده بر سبب ده
 اکثریا عین زمانده خلیفه اولان حکمدارلردنده - همان متسلسلأ - اصیل و یامقلد شاعرلر
 جیقماسی و بر طاقنک تصوفله اشتغال ایدرک بونی خلیفه لکک ایجابات معنویه سی یا خود
 مزینات متمایزه سندن فکریله دینی ادبیاته رغبت کوسترمه لریدر . اچلرنده فطرة شاعر
 اولانلر بویولده اولدقجه پارلاق نشیده لر بیراقمشلردر . زمانلرنجه بر خلیفه نک اللهه و پیغمبره
 عرض عبودیت و تکریماتی ، لیاقت ادبیه و نظر معنویسنک نفوذیه ده کوزل و محتشم
 اولماسی حسی ، معاصرلرینک میل و هوسینه بلکه برخشنودی دلاوه ایدردی . بونکله
 برابر ، باطنی سلطنت صاحبی ادبانک عظمت و وقارینه البته یتشه مدیلر . آنهق اونلره
 برنوع دویغو آرقاداشلنی و حساسیت قرابتی کوستره رک اونلری معنا ، و بعضاً ممتاز بر موقعده
 بولوندرمغه یارادیلر . حکمدارک اوزمانلرده شاعر ویا ادیب ، عالم و یا متصوف اولماسینک
 چوق اهمیتی واردی . بوسایه ده ، شحضک جدیت اخلاصی نسبتنده خواصیده عرفان
 و اخلاقه حرمت حسنده ، عامه نک او غلیظ جهلمینه قارشنی - ولو دوه ده قولاق قیلندن
 اولسون - حسی و ادبی بر ثورتو کورولوردی .

توحید ، مناجاة ، نعت شکرلیله عشق الهی ، اوصاف نبی ، کعبه ، افکار متصوفانه ، دعا و استمداد ، مدح و ثنا قصیده لری ، دینی هنرلر و بونلرده کی قهرمانلرک شهامت و فداکارلیق ، اهل بیت رسولک فضائل و مکارمی و مناقب تاریخیه لری ، الهی و نبی اکرمی جان و دلدن چوق سه و من اصفیانک تذکاری ایچون یازیلش آئاردن باشقه ، هان هر دیوان و یا مجموعه اشعارک باشلری ، و حتی دیگر علمی آثارک باشلانغیچلارنده مطلقاً تحمید و تصلیه و شکر و ثنا ایله سوزله کیریلمه سی بوقسم ادبیاته آیری آیری کوزهل پارچالر قازاندير مشدر .

تورکک خزانه عرفانیه مال و نصیب اولان بونوع مخلصاتی مطالعه ایچون تصوفی اساس طوتارق یورو مک ، و شوق دارک صنایع ادبیه و لسانک درجه تصرفی ده اهل ایتمه مک لازم کایور . بزده دینی ادبیاتی تمثیل ایدن آئارده ایکی اوچ تورلو شخصیتیه تصادف ایدیلور ، مثلاً بری « نسیمی » کی باشینده حالر یانان ، الهیه و اونک بوتون کائنات و موجوداتینه دوغرو جوشغون فریادلرله قوشان بر درویش ، دیکری « فضولی » کی آتشی یوره کنده بر چراغ عرفان ، قلمی النده برنی دلستان اولان فقیر ، یا خود « شیخ غالب » کی باطناً فیض مولانا یه ، ظاهراً توجه شاهانه یه مظهر یوکسه ک کوکلی بر شاعر . صوکراینه بواقلمک حساس شخصیتلری موقعنده کورونن بالفرض بر « سامی » [۱] یه تصادف ایدیلیر . بونلرک هپسی ینه هیچ شبهه سز بر مکانده ، فقط صفلری آیری اولارق بولونورلر . یعنی بونلرک صنفلری بری مطلق دیکری مقید اولارق ایکی یه آیریلیور . مطلق اولماسی فکر وحسه ، و مقید بولونماسی تصویر و بیانه منتهیدر . قدرت ادبیه اعتباریله درجه لری ایسه اثرلرینی آنی طانیانلرک معلومیدر .

بویوک بر شاعر دن زیاده آتشی بر متصوف اولان « نسیمی » نک ، کثرتده وحدت اوزرینه اساس توحیدی مصور :

« کنت کنزک کنزی والله نورک نوری یم روضه نک رضوانی و جنات عدنک حوری یم »

دیهه باشلایان قصیده سنده کوردیککنز :

« شاهدیم ، شمع ، شرابیم ، ساقیم ، هم جام جم

« کوثریم ، هم سلسیلم ، هم میک انکوری یم

.....

«هم عناصر ، هم طبایع ، هم مرکب ، هم بسیط
«جمله نك اصلی و فرعی ، قادر ك مقدوری م

طرزنده قرق الی بیت سویلد کدن صو کرا :

«ای نسیمی سن دکسین جمله اولدر جمله اول
«اولکیم ایدر بوزمین واسانك نوری م

منهاسنی ، وینه اونك کوزدل قصیده لرندن

«چون بنی بزم ازله ایلدی اول یارمست
«اول جهتدن کورینور بوچشمه دیارمست

دیه باشلایان نظمنده کی :

«عشق سبحانی میندن واله اولدی شویله بیل
«عرش مست و فرش مست و کوب سیارمست
و «انبیا و اولیا و اصفیا و اتقیا
«اولدیلر حق مجلسنده شویله بی هشیار مست
«قاضی مست و مفتی مست و صوفی و صافی مست
«جرعه جام الستدن مؤمن و کفار مست

کی بوتون کائنات و موجوداتك قدرت ازلیه اوکنده عاجز وفانی شیلر اولدیغنی
شدتله دویماسندن دوغان و سرخلقتی آکلادجه سرمست حیرت اولان حسیاتی یانارق
آکلاتیرکن برده فضولینك شو درت بیتنی او قویالم :

«ای ویرن بزم کائناته نسق	براقان جام عشقه نشئه حق
«عشق میخانه سن قیلان معمور	صونان آندن جهان جام غرور
«کیم ایدوب اول غرور جامن نوش	اهل نطق اوله واله و مدهوش
«جمله دن مخنی اوله اسراری	اولیه هیچ کیم خبرداری

مناجاتی :

«ای صفاتکده خیره هر مدرک	ما عرفناك حق معرفتك
«نشئه دانشك مفرح جان	عاری اول کیفیتدن اهل جهان
«می عشقکده آفرینش مست	بزم شوقکده جمله باده پرست

بونلرده کی دهرین صدادن ، او هر وقت کورونه ن عظمتی تلقی ایتدکدن صو کره
شونی ده او قویالم :

« یارب همیشه لطفگی ایت رهنا بکا
 « کوستره اول طریق که یتمز سکا بکا
 « قطع ایله آشنالغم آندن که غیردر
 « آنجق اوز آشنالرك ایت آشنا بکا
 « بو یوله ثابت ایت قدم اعتبارمی
 « کیم رهبر شریعت اوله مقتدا بکا
 « یوق بنده برعمل سکا شایسته آه اکر
 « اعماله کوره ویره عدلک جزا سکا
 « خوف خطابه مضطربم وار امیدکیم
 « لطفک ویره بشارت عفو وعطا بکا
 « بن بیلزم سکا کرکن سن حکیمسک
 « منع ایله ویرمه هر نه کرکنز سکا بکا
 « اولدر بکا مراده اولدر سکا مراد
 « حاشا که سندن اوزکه اوله مدعا بکا

دینه محجوب برحاله یالواریر، فقط بو، اونک کویا ظاهریدر. باطنته ده براز نفوذ
 ایتک ایسترسهک شو مدهش نیازی (مجنون) ک لسانندن ایشیدیرز:

« یارب بلای عشق ایله قیل آشنا بنی
 « بردم بلای عشقندن ایتمه جدا بنی
 « آز ایله عنایتگی اهل درد دن
 « یعنی که چوق بلالره ایت مبتلا بنی
 « اولدجه بن کوتورمه بلادن ارادتم
 « بن ایستم بلایی چو ایستر بلا بنی
 « تمکنیمی بلای محبتده قیلمه سست
 « تا دوست طعن ایدوب دیمیه بی وفایی
 « کیتدجه حسنک ایله زیاده نکارمک
 « کلدجه دردینه بتر ایت مبتلا بنی
 « بن قاندن وملازمت اعتبار وجه
 « قیل قابل سعادت فقر وفنا بنی
 « اوילה ضعیف قیل تنی فرقتنده کیم
 « وصلینه ممکن اوله یتورمک صبابی
 « نخوت قیلوب نصیب فضولی کی بکا
 « یارب مقید ایله مطلق بکا بنی

جناب فضولینک کلاتندن بری ده کوزینی یریوزندن آیرمیه رق بوتون جهان شعر
و عشقی یقیننده کی محاسنده بولماسیدر . لایتناهی بی اک محدود اشیاده ده تمامیه کورور . هم
قورقدینی هم سه و دیککی شی مطلقا جمالدر ، جمال لاهدر ؛ جلال جهتی ، اونی دیلسزاید جک
درجده ده ، عجز بشریینه مؤثردر .

دیوانینک ابتدالرنده کی برمنظومه سنده جناب خالق بوتون ذوق باطنیسیله شویله
توحید ایدیور :

« زهی مکنون کامل که قدرتنددر
« پری لقا ره لطف تناسب اعضا
« ملاحت لب میگون ولهجه شیرین
« نزاکت قدموزون وجهه زیبا
« صفای جسم لطیف و قبول جوهر پاک
« لطافت خط مشکین و زلف عنبر سا

باشقه برمنظومه سنده الهی هر وقت دوشوندیکنی شویله آ کلاتیور :

« مقیم حجره شوقم فضای قربگده
« همیشه سمع امیدمده اشتیاق صدا

وسعت و رفعت خیالیله جناب مولانک اک قیمتی اولادندن اولان « شیخ غالب » ک
توحید و نعتندن شو سکز اون بیت ، هر وقت اوقونه جق سوزلرنددر .
توحیدندن :

« مهرومه کامی افول و که غروبیه کچوب
« دائما برهان آنی به ویرر فر روز و شب
« ماه سودای عبودیتده مهر آتش فشان
« نور شوقیه جهان پر زیب و زیور روز و شب

نعتندن :

« مهرومه اولسه صدف دریای نور اولسه جهان
« اوله مزدی کوهر عشقیله مصدر روز و شب
« لیک محض داد حقدرب قلب مهر و چشم ماه
« اولدیلر اتوار احسانینه مظهر روز و شب

ینه دیکر نعتندن :

« خطبه ک اوقونور منبر اقلیم بقاده
« حکمک طوتیلور محکمه روز جزاده

« کلبانك قدومك چكيلور عرش خداده
 « اسماء شريفك آكيلور ارض وساده
 « سن احمد و محمود و محمدسين افندم
 « حقندن بزه سلطان مؤيدسين افندم

بیتلری قدر سلیس و پارلاق سوزه بوزمینده پک آرتصادف اولونور .
 شوقدرکه هم « شیخ غالب » هم « فضولی » عشققرینی « حسن و عشق » ایله
 « لیلی نامه » ده بوتون اینجه لکریله اظهار ایتمشلردر . بونلردن امثال ایرادی اوزون
 سوره جکی ایچون وازچیلدی . (مابعدی وار) علی معاد

« ابن خلدون » ده اجتماعیات

— ۵ —

ابن خلدون انسانلری متحد و زمهره وی برشکلمده ، معین برجماعت حالنده طوتان
 حامللر میانده « قان » ی ادخال ایدیور . قان رابطه لرینک ، اوکا کوره ، غریزی
 اوله رق هرکس طرفندن بیلین قوتی واردر . انسانلرک قیلرندمه ، ارضده بولونوشلرندن
 یری ، قان قریقی حسی یاشامشدر .

« بوندن صوکر قوتلی اولان عامل ، اجتماعی محیطدر ؛ یعنی اجتماعی برمحفلک انسانلرینی ،
 اجتماعی برزمهره طرفدارلرینی توحید ایدن رابطه در . بورابطه نسلی اشترا کدن ده
 قوتلی اولوب علمی تدقیقات ایله بونی تأسیس و ترصین ایتک لازمدر . بوعتبار ایله شوسوز
 دوضرو دیکلی ؟ « منشائی بیلیمک برشیئه یارامادینی کی بیلیمه مکلکنده برقتانی اولاماز »
 بونک ایچوندکه اوزون زمانلرده اجتماعی رابطهلر ، نسلك مبهم رابطه سندن زیاده ،
 کسب قوت ایدر .

حضرت همر شویله دیرمش :

— نسلکنزی حافظه کزده محافظه ایدیگز ، کندیلرینه « هانکی نسلنسک »
 سؤالی صورولدیغی زمان « فلان شهر دتر » دیهن نبطیلر کی اوله یگز ! ... « ابن خلدون
 بونک اوزرینه دیورکه : دیکر طرفدن دهاچوق حقیقیدرکه عربلر منبت بر نقطه ده یرلشد کدن
 صوکر ا یری اهالی ایله قاریشمشلر ، بالنتیجه قان و عرق اختلاطی طولاییدی ایله — اسلامیتک